Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NIILSE WAHLA
přednesené dne 20. března 2014[1]

Věc C-255/13

I
proti
Health Service Executive

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná High Court (Irsko)]

„Koordinace systémů sociálního zabezpečení — Články 19 a 20 nařízení (ES) č. 883/2004 — Pojmy ‚pobyt' a ‚bydliště' — Článek 11 nařízení (ES) č. 987/2009 — Občan s bydlištěm v jednom členském státě stižený závažným onemocněním v průběhu dovolené ve druhém členském státě — Pobyt ve druhém členském státu po dobu delší než 11 let z důvodu uvedeného onemocnění a nedostupnosti léčby v prvním členském státě"

1. Zdravotní problémy se mohou projevit náhle, a to i v průběhu dovolené v jiném členském státě. V takových případech koordinace systémů sociálního zabezpečení v Evropské unii – původně zavedená nařízením (EHS) č. 1408/71[2] a nyní upravená nařízením (EHS) č. 883/2004[3] – umožňuje, aby léčba byla poskytnuta v členském státě pobytu a její náklady byly uhrazeny členským státem bydliště. Je však členský stát bydliště v případě, že léčba v zahraničí trvá obzvláště dlouho, oprávněn jednostranně ukončit úhradu léčby právě z důvodu jejího dlouhého trvání? Jinými slovy, může samotné uplatnění práva přiznávaného těmito nařízeními nakonec vést k jeho ztrátě?

2. Pro pana I se dovolená s jeho partnerkou mimo Irsko stala něčím, co nemohu označit jinak než jako neštěstí. Z různých důvodů nyní žije v místě, kde onemocněl – v Německu – aby se tam léčil. V určitých ohledech je jakýmsi „zdravotním uprchlíkem". Nicméně poté, co byl v Německu již více než 11 let, irský Health Service Executive (dále jen „HSE") a irská vláda dospěly k názoru, že již nadále není přípustné, aby byl pan I považován za osobu s bydlištěm v Irsku. HSE proto oznámil, že ukončí úhradu nákladů léčby pana I, a právě toto rozhodnutí vedlo k podání žaloby k předkládajícímu soudu.

1 — Původní jazyk: angličtina.

2 — Nařízení Rady (ES) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství (Úř. věst. L 149, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 35) ve znění pozdějších změn.

3 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 16. září 2009, o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72) ve znění nařízení Evropského parlamentu a rady (ES) č. 988/2009 ze dne 16. září 2009 (Úř. věst. L 284, s. 43), nařízení Komise (EU) č. 1244/2010 ze dne 9. prosince 2010 (Úř. věst. L 338, s. 35) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 465/2012 ze dne 22. května 2012 (Úř. věst. L 149, s. 4).

I – Právní kontext

A – *Nařízení č. 883/2004*

3. Články 19 a 20 nařízení č. 883/2004 v podstatě nahradily článek 22 nařízení č. 1408/71[4].

4. Článek 19 („Pobyt mimo příslušný členský stát“) stanoví:

„1. Nestanoví-li odstavec 2 jinak, pojištěná osoba a její rodinní příslušníci pobývající v jiném členském státě než v příslušném členském státě mají nárok na věcné dávky, které se stanou nezbytnými ze zdravotních důvodů během jejich pobytu, s přihlédnutím k povaze těchto dávek a k očekávané délce pobytu. Tyto dávky poskytuje instituce místa pobytu jménem příslušné instituce v souladu s právními předpisy, které uplatňuje tak, jako by dotyčné osoby byly podle uvedených právních předpisů pojištěny.“

5. Článek 20 („Vycestování za účelem obdržení věcných dávek – povolení k obdržení vhodného léčení mimo členský stát bydliště“) stanoví:

1. Nestanoví-li toto nařízení jinak, pojištěná osoba cestující do jiného členského státu za účelem obdržení věcných dávek během pobytu je povinna požádat o povolení příslušnou instituci.

2. Pojištěná osoba, které příslušná instituce povolila cestu do jiného členského státu za účelem léčení odpovídajícího jejímu stavu, obdrží jménem příslušné instituce věcné dávky poskytované institucí místa pobytu, a to podle právních předpisů, které uplatňuje tak, jako by byla podle uvedených právních předpisů pojištěna. Povolení je vydáno, pokud dotyčné léčení patří mezi dávky stanovené právními předpisy v členském státě, kde má dotyčná osoba bydliště a kde se jí nemůže dostat takového léčení v lékařsky odůvodnitelné lhůtě, s přihlédnutím k jejímu zdravotnímu stavu a pravděpodobnému průběhu její nemoci.

[…]“

B – *Nařízení č. 987/2009*

6. Článek 11 („Prvky pro určení bydliště“) nařízení (ES) č. 987/2009[5] stanoví:

„1. Pokud existují rozdílná stanoviska institucí dvou nebo více členských států, pokud jde o určení bydliště osoby, na kterou se vztahuje [nařízení č. 883/2004], stanoví instituce vzájemnou dohodou střed zájmu dotyčné osoby, a to na základě celkového posouzení veškerých dostupných a významných informací o skutečnostech, které mohou zahrnovat podle okolností:

a) délku a nepřetržitost přítomnosti na území dotčených členských států;

b) osobní situaci dané osoby, včetně:

   i) povahy a konkrétních znaků všech vykonávaných činností, zejména místa, kde se činnost obvykle vykonává, stability činnosti a doby platnosti každé pracovní smlouvy,

   ii) rodinné situace dané osoby a jejích rodinných vazeb,

4 — Článek 90 odst. 1 nařízení č. 883/2004 zrušil nařízení č. 1408/271 s účinností od data použitelnosti nařízení č. 883/2004 (tedy od 1. května 2010).

5 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2009, L 284, s. 1).

iii) vykonávání jakýchkoli nevýdělečných činností,

iv) v případě studentů zdroje jejich příjmu,

v) situace týkající se bydlení dané osoby, zejména nakolik je toto bydlení trvalé,

vi) členského státu, v němž je daná osoba považována za daňového rezidenta.

2. Pokud různá kritéria založená na příslušných skutečnostech, jak je uvedeno v odstavci 1, neumožní dotčeným institucím dosažení dohody, považuje se pro stanovení jejího skutečného místa bydliště za rozhodující záměr dotyčné osoby, jak se jeví z těchto skutečností a okolností, zejména pak z důvodů, které vedly dotyčnou osobu k tomu, aby se přestěhovala.“

II – Skutkové okolnosti, řízení a předběžná otázka

7. Pan I je irským státním příslušníkem. Pracoval v Irsku i Spojeném království. V létě roku 2002, ve věku 45 let, pobýval na zahraniční dovolené se svou partnerkou, paní B., rumunskou státní příslušnicí.

8. V průběhu dovolené byl žalobce přijat na Universitätklinikum Düsseldorf (dále jen „Uni Klinik“) (Německo) jako akutní pacient. U pana I byl původně diagnostikován tetanus, ale později se ukázalo, že trpí vzácným oboustranným infarktem mozkového kmene. Obtíže při stanovení diagnózy spolu s důsledky infarktu patrně vedly k tomu, že trpí těžkou kvadruplegií a ztrátou motorických funkcí. Krátce poté, v květnu roku 2003, bylo zjištěno, že pan I trpí genetickou mutací, která ovlivňuje složení jeho krve, což je faktor, který vyžaduje trvalé sledování a léčbu. Od zahájení řízení před High Court mu byla dále diagnostikována rakovina, se kterou se též léčí[6].

9. Pan I je tudíž vážně nemocen a vyžaduje nepřetržitou péči a pozornost specialistů pracujících při Uni Klinik. Nyní je plně upoután na invalidní vozík a ruce a paže může používat pouze velmi omezeně. Od propuštění z nemocnice v roce 2003 žije s paní B., která o něj pečuje. Nyní žijí v pronajatém bytě v Düsseldorfu, který je uzpůsoben pro invalidní vozík.

10. Pan I pobírá příspěvek v invaliditě z Irska[7] a malou zaměstnaneckou penzi ze Spojeného království. V Německu nepobírá žádné příspěvky ani dávky. Pan I uvádí, že je nucen žít v Německu – členském státu, ke kterému má jen omezenou vazbu – kvůli svému zdravotnímu stavu a potřebě trvalé léčby, ale jeho přáním je vrátit se do Irska. Pan I konkrétně uvádí, že v Německu nemá bankovní účet ani majetek, kdežto irský bankovní účet má a je v trvalém kontaktu se svými dvěma dětmi v Irsku (narozenými v letech 1991 a 1994). Nemluví německy a nesnaží se o integraci do německé společnosti.

11. Pan I podle předkládacího usnesení po svém onemocnění pracoval jen v malé míře. V letech 2004 až 2007 měl za pomoci paní B při různých příležitostech placené přednášky na univerzitě v Düsseldorfu. Pro účely německého systému sociálního zabezpečení paní B přiznala tento příjem jako příjem pana I, jelikož paní B je v uvedeném systému registrována. Kromě toho souhlasila s propuštěním pro nadbytečnost, aby se o pana I mohla starat na plný úvazek. Paní B v Německu pobírá dávky v nezaměstnanosti. Podle High Court nebyl paní B přiznán ekvivalent příspěvku pro pečovatele z důvodu, že pan I má bydliště v Irsku a v irském systému pojištění taková dávka není poskytována.

6 — Pro úplnost je nutné rovněž uvést, že pan I měl v březnu roku 1998 srdeční infarkt.

7 — Jak uvedla Komise, podle čl. 70 odst. 4 nařízení č. 883/2004, dávka, která je uvedená v příloze X k tomuto nařízení, se poskytuje výlučně v členském státě, ve kterém má dotyčná osoba bydliště, v souladu s právními předpisy a na náklady instituce místa bydliště.

12. Od svého onemocnění pan I cestoval do zahraničí pouze výjimečně. V roce 2004 odcestoval do Lisabonu (Portugalsko), aby tam přednášel a několikrát – naposledy v roce 2009 – byl v Irsku. Vzhledem ke zdravotnímu stavu pana I však High Court konstatuje, že mezi účastníky řízení je nesporné, že pan I prakticky nemůže cestovat, přinejmenším nikoliv pravidelnými lety.

13. Náklady péče o pana I byly nejprve Irskem hrazeny na základě formuláře E 111 vydaného Irskem [8]. Na tento formulář se vztahuje článek 19 nařízení č. 883/2004, který stanoví, že pojištěná osoba pobývající v jiném členském státě než v příslušném členském státě, má nárok na věcné dávky, které se stanou nezbytnými ze zdravotních důvodů během jejího pobytu, s přihlédnutím k povaze těchto dávek a k očekávané délce pobytu.

14. V březnu 2003 HSE změnil postavení pana I tím, že mu od tohoto data vystavil formulář E 112, který byl od té doby obnoven dvacetkrát či vícekrát. Uvedený formulář odpovídá článku 20 nařízení č. 883/2004, který se zabývá situací pojištěné osoby, které příslušná instituce povolila vycestovat do jiného členského státu za účelem léčení přiměřeného jeho zdravotnímu stavu.

15. HSE dne 25. listopadu 2011 panu I odmítl obnovit formulář E 112, jelikož byl toho názoru, že pro účely unijní právní úpravy v oblasti sociálního zabezpečení měl pan I bydliště v Německu. Pan I podal k High Court žalobu směřující k tomu, aby proti HSE byl vydán soudní příkaz, kterým by této instituci byla uložena povinnost, aby panu I nadále vystavovala formulář E 112.

16. Vzhledem k tomu, že High Cour měl pochybnosti ohledně výkladu čl. 19 odst. 1 a čl. 20 odst. 1 a 2 nařízení č. 883/2004, rozhodl se řízení přerušit a položit Soudnímu dvoru následující otázku:

„Musí být pojištěný občan členského státu (dále jen ‚první členský stát‘), který je jedenáct let vážně nemocen v důsledku závažného onemocnění, které se poprvé projevilo v době, kdy měl bydliště v prvním členském státě, ale byl se na dovolené v jiném členském státě (dále jen ‚druhý členský stát‘), považován za osobu ‚pobývající‘ po uvedenou dobu v tomto druhém členském státě pro účely čl. 19 odst. 1 nebo čl. 20 odst. 1 a 2 nařízení č. 883/2004, jestliže byl skutečně nucen v tomto členském státě po uvedenou dobu fyzicky setrvat z důvodu akutního onemocnění a příhodné dostupnosti specializované lékařské péče?“

17. High Court v předkládacím usnesení požádal Soudní dvůr o projednání ve zrychleném řízení stanoveném v čl. 105 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora. Předseda Soudního dvora na návrh soudce zpravodaje a po vyslechnutí generálního advokáta tuto žádost zamítl usnesením ze dne 18. července 2013.

18. Písemná vyjádření byla předložena panem I, HSE, irskou, řeckou a nizozemskou vládou a Komisí. Na jednání konaném dne 29. ledna 2014 přednesli vyjádření pan I, HSE, irská vláda a Komise.

III – Analýza

A – *Obecné poznámky*

19. Ponechám-li na okamžik stranou tragické okolnosti projednávané věci, jde bezpochyby o zajímavou a důležitou otázku.

8 — Z předkládacího usnesení však patrně vyplývá, že panu I nebyl tento formulář před odjezdem na dovolenou v průběhu léta roku 2002 vydán.

20. Je nesporné, že pan I měl před dovolenou v Německu bydliště v Irsku. Proto se High Court prostřednictvím předběžné otázky táže, zda s ohledem na okolnosti projednávané věci již pan I nemůže být považován za osobu, která má pro účely čl. 1 písm. k) a článků 19 a 20 nařízení č. 883/2004 v Německu pouze „pobyt“.

21. Zaznamenal jsem, že irská vláda, když byla vyzvána, aby se vyjádřila, zda je nutné nařídit jednání, odpověděla, že si přeje, aby se Soudní dvůr zaměřil na pojem „pobyt“, a nikoliv na pojem „bydliště“, který se však ve znění předběžné otázky nevyskytuje. Nicméně, jak podrobně uvedu dále, uvedené pojmy jsou vnitřně propojené. Považuji za vyloučené, aby při výkladu pojmu „pobyt“ uvedeného v článcích 19 a 20 nařízení č. 883/2004 byl pominut pojem „bydliště“.

22. V širším smyslu v projednávané věci rovněž vyvstává otázka, která je z politického a hospodářského hlediska potenciálně ožehavá, a to zda členský stát může „exportovat“ do jiných členských států náklady na poskytování zdravotní péče o osoby mající na jeho území bydliště. Řecká vláda tvrdí, že se irské orgány nemohou dovolávat článku 11 nařízení č. 987/2009 jednostranně. Tato otázka se stává obzvláště naléhavou, když takové léčení překročí obvyklé náklady spojené s podobnou léčbou v členském státu bydliště. Avšak vzhledem k tomu, že příběh pana I je tak neobvyklý, nemůže být jednoznačně považován za typický případ.

23. V projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce byly patrně některé parametry jasně vymezeny předkládajícím soudem prostřednictvím pojmů, kterými byla formulována předběžná otázka. High Court popisuje zvláštní okolnosti věci jako situaci, „kdy dotyčná osoba byla skutečně z důvodu akutního onemocnění a příhodné blízkosti specializované zdravotní péče nucena po tuto dobu fyzicky setrvat v uvedeném členském státě“.

24. Kromě toho, ve světle skutečnosti, že pan I nemůže cestovat (přinejmenším nikoliv pravidelnými leteckými linkami), High Court v předkládacím usnesení uvádí, že nikdo netvrdí, že by se pan I mohl – nebo měl – v této fázi vrátit do Irska k provedení lékařského vyšetření za účelem získání předchozího povolení pro léčení v zahraničí.

25. V každém případě není zcela jasné, zda je ve skutečnosti možné, aby panu I byla poskytnuta srovnatelná léčba v Irsku. Pan I tvrdí, že taková léčba není dostupná (nebo že mu takovou léčbu HSE přinejmenším nemůže poskytnout a zároveň uspokojit jeho doprovodné požadavky na péči, například potřebu vhodného ubytování). HSE ve svém písemném vyjádření poněkud paradoxně uvádí, že náklady léčení pana I v Německu jsou podstatně nižší, než by byly náklady na jeho léčení v Irsku, pokud by se tam vrátil[9]. V každém případě je toto skutkovou otázkou, o které musí být rozhodnuto vnitrostátním soudem.

26. V dalším textu se nejprve budu věnovat pojmu „bydliště“, kterým se již Soudní dvůr při četných příležitostech zabýval. Poté budu analyzovat pojem „pobyt“ s přihlédnutím k okolnostem projednávané věci a k argumentům uplatněným účastníky řízení, kteří Soudnímu dvoru předložili vyjádření.

27. Konečně, pokud jde o použitelnost nařízení č. 883/2004 *rationae temporis*, je nutné následující objasnění. V době, kdy pan I náhle onemocněl, bylo použitelné nařízení č. 1408/71, které bylo později nahrazeno nařízením č. 883/2004. Nicméně, jak uvedla Komise, hmotněprávní stav jako celek se podle nového nařízení[10] nezměnil. Napadené rozhodnutí, kterým byla odepřena úhrada budoucích nákladů léčby pana I, bylo v každém případě přijato 25. listopadu 2011, a tudíž poté, kdy nařízení č. 883/2004 vstoupilo v platnost. Proto své posouzení v souladu se zněním předběžné otázky, založím na pozdějším nařízení.

9 — Ze spisu, který byl zaslán Soudnímu dvoru, vyplývá, že zástupci HSE zastávají názor, že taková léčba je v Irsku dostupná (viz zejména e-mail ze dne 19. září 2011 mezi HSE a panem I). Tato skutečnost byla potvrzena při jednání.

10 — Viz však bod 46 níže a poznámky pod čarou 39 a 41.

B – *Pojem „bydliště“ podle nařízení č. 883/2004*

28. Podle čl. 1 písm. j) nařízení č. 883/2004 se „bydlištěm“ rozumí obvyklé bydliště.

29. Tato stručná definice je založena na judikatuře Soudního dvora, která k tomuto pojmu poskytuje další vysvětlení. Soudní dvůr v souvislosti s režimem použitelným na pracovníky podle nařízení č. 1408/71 již od počátku zastává názor, že bydlištěm je místo, „kde se nachází obvyklé centrum zájmů [pracovníka]“ a že „pokud má pracovník trvalé zaměstnání v členském státě, existuje předpoklad, že tam má bydliště, a to i v případě, že svou rodinu zanechal v jiném členském státě“ [11]. Druhý předpoklad je nyní zohledněn v čl. 11 odst. 3 nařízení č. 883/2004. Bydliště je tudíž postaveno na roveň centru zájmů osoby.

30. Právě z tohoto důvodu nemůže mít pojištěná osoba bydliště ve dvou či více členských státech zároveň [12].

31. Pokud jde o relevantní kritéria určující centrum zájmů osoby, Soudní dvůr v rozsudku Swaddling rozhodl, že je třeba vzít v úvahu zejména situaci rodiny zaměstnané osoby; důvody, které ji vedly k přestěhování; délku a trvalost jejího bydliště; (případně) skutečnost, zda má stálé zaměstnání, a její záměr vyplývající ze všech okolností [13].

32. Uvedená kritéria jsou nyní vyjádřena v článku 11 nařízení č. 987/2009, jak je uvedeno v bodě 12 odůvodnění tohoto nařízení [14]. Jak v zásadě tvrdila řecká a nizozemská vláda a Komise, i když se uvedené ustanovení vztahuje na rozpory mezi příslušnými institucemi dvou nebo více členských států, a není tedy přímo použitelné na věc projednávanou předkládajícím soudem, obsahuje užitečný seznam relevantních kritérií pro určení bydliště pojištěné osoby. Souhlasím s panem I, nizozemskou vládou a Komisí v tom, že seznam není taxativní [15], a s panem I a Komisí v tom, že pro kritéria stanovená v čl. 11 odst. 1 není stanoveno pořadí přednosti. Je velmi důležité pamatovat na to, že Soudní dvůr v rozsudku Swaddling jasně vedl, že „délka bydlení v členském státu […] nemůže být považována za inherentní prvek pojmu bydliště“ [16].

33. Mimoto je vhodné uvést, že písmena a) až d) čl. 11 odst. 3 nařízení č. 883/2004 poskytují některé specifické příklady situací zahrnujících vazby s členským státem, které umožňují, aby členský stát na pojištěnou osobu uplatnil svou právní úpravu. Nejčastějšími situacemi jsou situace, které se týkají zaměstnání nebo samostatné výdělečné činnosti v členském státě. Ačkoliv, s výhradou zvláštních pravidel stanovených v článcích 12 až 16 uvedeného nařízení, takové specifické formy vazeb mají přednost před obecnějším kritériem bydliště [17], mohou být jednoduše považovány za konkrétní vyjádření tohoto pojmu. V tomto směru slouží pouze ke zdůraznění skutečnosti, že použití právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení daného členského státu na základě bydliště nebo jiného kritéria předpokládá existenci konkrétní vazby s tímto členským státem.

11 — Viz rozsudek ze dne 17. února 1977, Di Paolo v. Office national de l’emploi (76/76, Recueil, s. 315, body 17 a 19); viz rovněž rozsudek ze dne 8. července 1992, Knoch v. Bundesanstalt für Arbeit (C-102/91, Recueil, s. I-4341, body 21 a 22).

12 — Viz rozsudek ze dne 16. května 2013, Wencel v. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku (C-589/10, body 48 a 51).

13 — Rozsudek ze dne 25. února 1991, Swaddling v. Adjudication Officer (C-90/97, Recueil, s. I-1075, bod 29).

14 — Bod 12 odůvodnění zní: „Cílem mnoha opatření a postupů stanovených tímto nařízením je zajistit větší transparentnost, pokud jde o kritéria, která musejí instituce členských států uplatňovat v rámci [nařízení č. 883/2004]. Tato opatření vyplývají z judikatury [Soudního dvora], rozhodnutí správní komise, jakož i z více než třicetiletých zkušeností s uplatňováním koordinace systémů sociálního zabezpečení v rámci základních svobod zakotvených ve Smlouvě“. Viz též výše uvedený rozsudek Wenzel, bod 50.

15 — To vyplývá z použití slovního spojení „[…] které mohou zahrnovat podle okolností“ v čl. 11 odst. 1 nařízení č. 987/2009, jakož i z použití slova „zejména“ Soudním dvorem v rozsudku Swaddling.

16 — Viz rozsudek Swaddling, bod 30.

17 — Viz čl. 11 odst. 3 písm. e) nařízení č. 883/2004.

34. Konečně je patrně vhodné neopominout skutečnost, že se mnoho věcí, které se týkaly pojmu „bydliště“ pro účely koordinace sociálního zabezpečení, zabývalo otázkou, zda pojištěná osoba *získala* postavení rezidenta, přičemž tato osoba si přála pobírat dávky od členského státu, který jejich přiznání odmítal [18]. Projednávaná věc se však zřejmě týká opačného scénáře: za jakých okolností může pojištěná osoba tento status a odpovídající dávky *ztratit* [19]?

35. Poté, co jsem se pokusil shrnout právní úpravu týkající se pojmu „bydliště“, budu se nyní blíže zabývat pojmem „pobyt“ ve světle konkrétních charakteristik projednávané věci.

C – *Pojem „pobyt“ podle nařízení č. 883/2004*

36. Podle mých znalostí Soudní dvůr dosud pojem „pobyt“ ve smyslu nařízení č. 883/2004 neobjasnil. Proto nabízím následující poznámky.

37. Podle čl. 1 písm. k) nařízení č. 883/2004 se „pobytem“ rozumí dočasné bydliště.

38. Definice pojmu „pobyt“ podle čl. 1 písm. k) anglického znění nařízení č. 883/2004 odkazuje přímo na pojem „bydliště“, i když kvalifikované jako „dočasné“. V tomto smyslu se jedná o definici kruhem, která není příliš nápomocná. Nicméně tím je zdůrazněna skutečnost, že na rozdíl od názoru zastávaného irskou vládou, se nelze oběma pojmy zabývat zcela samostatně.

39. Pokud jde o správný výklad pojmu „pobyt“, bylo zastáváno několik názorů.

40. Irská vláda varuje před nepřirozeným výkladem článků 19 a 20 nařízení č. 883/2004 a tvrdí, že výrazu „dočasný“ v definici pojmu „pobyt“ musí být přiřazen obvyklý význam, tedy „trvající po omezenou dobu, nikoliv trvalý“. Irská vláda kromě toho tvrdí, že „pobyt“ není obvyklý nebo trvalý a že jiná jazyková znění nařízení č. 883/2004 podporují názor, že pobyt zahrnuje návštěvu jiného členského státu (například francouzské znění, které používá pojem „séjour“). HSE tvrdí, že jeden z obvyklých významů slova „pobyt“ znamená „žít někde dočasně jako návštěvník nebo host“ a že popsat pana I jako osobu pobývající v Německu dočasně, by se příčilo tomuto významu.

41. V této souvislosti bych nejprve poznamenal, že – jak je uvedeno v bodě 37 výše – „pobyt“ je v anglickém znění nařízení č. 883/2004 definován jako dočasné bydliště. Vzhledem k tomu, že „bydliště“ může být naopak definováno jako místo, kde osoba obvykle pobývá, může být „dočasné bydliště“ snadno definováno jako místo, kde osoba dočasně pobývá. S přihlédnutím ke skutečnosti, že Soudní dvůr trvale klade na roveň „bydliště“ a obvyklé centrum zájmu osoby, by pak místo „pobytu“ mohlo být chápáno tak, že se jedná o dočasné centrum zájmu osoby.

18 — Výše uvedený rozsudek Swaddling se týkal státního příslušníka Spojeného království, který pracoval ve Francii přibližně 13 let s přestávkou v délce šesti měsíců strávených ve Spojeném království a pak se vrátil do Spojeného království a v témže měsíci požádal o příspěvek k příjmu („income support“). Předmětem sporu nebyl záměr pana Swaddlinga pobývat ve Spojeném království, ale otázka, zda byla před podáním žádosti o poskytnutí příspěvku k příjmu splněna podmínka dostatečně dlouho trvajícího bydliště (viz bod 27 uvedeného rozsudku). V rozsudku Knoch, který se týkal toho, že německé orgány odmítly přiznat podporu v nezaměstnanosti, paní Knoch žila a po většinu času též pracovala ve Spojeném království po dobu o něco delší než dva roky, která byla přerušena pouze krátkými letními pobyty v Německu. Rozsudek ze dne 21. července 2011, Stewart (C-503/09, Sb. rozh. s. I-6497) se týkal nepřiznání krátkodobé dávky v případě pracovní neschopnosti mladé osoby s handicapem státní příslušnici Spojeného království trpící Downovým syndromem, který žila přibližně 11 let ve Španělsku, mimo jiné kvůli jejímu obvyklému bydlišti ve Španělsku (které nebylo zpochybněno). Tyto věci se tedy týkaly získání, a nikoliv zachování dávky.

19 — V projednávané věci však přirozeně vyvstává otázka, od kterého okamžiku pojištěná osoba v jiném členském státě již pouze nepobývá. Ve věci Keller (rozsudek ze dne 12. dubna 2005, dědicové Annette Keller v. Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS) a Instituto Nacional de Gestión Sanitaria (Ingesa), C-145/03, Sb. rozh. s. I-2529), citované předkládajícím soudem, pobyt paní Keller v cizině, v jejímž průběhu jí byla poskytnuta neodkladná léčba maligního nádoru, kterým trpěla, patrně trval nejvýše osm měsíců.

42. Zadruhé a podle stejné logiky, na které je založena argumentace uvedená v bodech 30 a 38 výše, podle mého názoru existuje strukturální vazba mezi pojmy „pobyt“ a „bydliště“ v tom, že pobyt předpokládá existenci bydliště na jiném místě. Kritéria použitá k prokázání toho, že konkrétní místo je místem bydliště pojištěné osoby, musí mít tudíž za následek negativní účinek spočívající ve vyloučení možnosti, že by se mohlo jednat o místo pobytu.

43. Zatřetí – což je důležité – použití slova „dočasný“ kvalifikuje pojem „pobyt“. „Dočasný“ neznamená konečný, ale spíše prozatímní. „Dočasný“ tudíž neimplikuje nějakou pevně danou dobu. Souhlasím proto s Komisí, že ani článek 19 ani článek 20 nařízení č. 388/2004 nestanoví žádné časové omezení délky pobytu. Jinými slovy, pobyt nutně nezahrnuje návštěvu trvající kratší dobu.

44. I kdyby pro účely argumentace bylo akceptováno, že slovo „séjour“ ve francouzštině znamená kratší návštěvu, postačí zdůraznit, že různá jazyková znění výklad navrhovaný irskou vládou a HSE nepotvrzují [20]. Naopak argumenty irské vlády a HSE jsou v rozporu se systematickým výkladem nařízení č. 883/2004, jak bude vysvětleno v následujících dvou bodech.

45. Jak správně uvedl pan I, podle definice stanovené v čl. 1 písm. va) bodu i) nařízení č. 883/2004 (ve znění pozdějších změn) – ustanovení, které se vztahuje na kapitolu 1 hlavy III, ve které se nacházejí články 19 a 20 – se pojem „věcné dávky“ uvedený v čl. 19 odst. 1 a čl. 20 odst. 1 a 2 vztahuje na věcné dávky dlouhodobé péče [21]. Samotná struktura nařízení č. 883/2004 je tak založena na předpokladu, že pojištěná osoba může zůstat a pobírat věcné dávky v jiném členském státě po delší dobu.

46. Dále je vhodné zdůraznit, že v návaznosti na změnu nařízení č. 1408/71, které dříve v čl. 22 odst. 1 písm. i) obsahovalo výhradu, podle které se „doba, po kterou jsou dávky poskytovány, […] řídí právními předpisy příslušného státu“, tato výhrada již nebyla ani článkem 19 ani článkem 20 nařízení č. 883/2004 převzata. V kontextu nové definice „věcných dávek“ uvedené v čl. 1 písm. va) bodu i) nařízení č. 883/2004 zůstává otázkou, zda členské státy mohou jednostranně stanovit omezení délky poskytování věcných dávek [22].

47. Proto irská vláda stále tvrdí, že teleologický výklad pojmu „pobyt“ vylučuje závěr, že pan I v Německu pouze pobývá. Tato vláda tvrdí, že osoba nemá ani podle Smlouvy, ani podle nařízení č. 883/2004 právo zvolit si systém sociálního zabezpečení, pod nějž bude spadat. Podle jejího názoru je uvedené nařízení koordinačním aktem určeným k zajištění toho, aby se na každou osobu vztahoval pouze jeden systém. Podle irské vlády, pokud by měl pan I nárok na úhradu v rámci německého systému, souběžné právo na setrvání v irském systému by zmařilo veškerý účel systému. Pokud by se prokázalo, že pan I má nyní v Německu „pobyt“, bylo by možné tvrdit, že se na něj německý systém sociálního zabezpečení nevztahuje, což by podle názoru irské vlády bylo neslučitelné s obecným účelem nařízení.

48. Než se budu plně zabývat názorem irské vlády na teleologický výklad pojmu „pobyt“, musím věnovat větší pozornost argumentu irské vlády, podle kterého má pan I právo účastnit se německého systému sociálního zabezpečení.

20 — Zběžný pohled na různé překlady slova „pobyt“ v jiných úředních jazycích (DE: „Aufenthalt“; DK: „ophold“; ES: „estancia“; FI: „oleskelulla“; IT: „dimora“; NL: „verblijfplaats“; RO: „ședere“; SV: „vistelse“) jednoznačně nenasvědčuje tomu, že tento pojem zahrnuje kratší trvání.

21 — Uvedené ustanovení zní: „pro účely hlavy III kapitoly 1 (dávky v nemoci, mateřství a rovnocenné otcovské dávky) věcné dávky stanovené v právních předpisech členského státu, které jsou určeny k poskytnutí a zpřístupnění lékařské péče a produktů a služeb souvisejících s touto péčí i k přímé úhradě nebo náhradě nákladů na tuto péči, produkty a služby související s touto péčí. *Patří sem i věcné dávky dlouhodobé péče*“ (kurziva použita autorem stanoviska). Uvedená definice byla vložena nařízením č. 988/2009. Důvod změny však není z odůvodnění nařízení nebo jeho *travaux préparatoires* zjevný.

22 — Konstatování uvedená v rozsudku Soudního dvora ve věci Keller, bod 51, podle kterého členské státy mohou omezit platnost povolení poskytnutého příslušnou institucí místa bydliště, tudíž vykládám tak, že hovoří pouze o období, ve kterém se pojištěná osoba může takového povolení dovolávat za účelem získání věcné dávky od členského státu pobytu, a nikoliv na jejich skutečnou dobu trvání.

49. Podle irské vlády a HSE – bez ohledu na názor High Court, podle kterého „daný případ zapadá do mezery mezi [články 19 a 20 nařízení č. 883/2004]“ – neexistuje riziko, že v úhradách pana I nastanou výpadky. HSE uvádí, že „německé orgány uhradí náklady léčby [pana I.], pokud bude účastníkem německého systému“ a že „pokud je HSE známo, příslušné německé orgány souhlasily s přechodem [pana I] do německého systému pro účely léčby“. Ve světle předchozí poznámky irská vláda uvádí, že „[panu I] bude umožněno vstoupit do německého systému, pokud bude spolupracovat při žádosti o tuto úhradu“, a dále že [pan I] má na vstup do německého systému nárok“.

50. Odhlédneme-li od skutečnosti, že německá vláda žádné z těchto tvrzení nepotvrdila, irská vláda a HSE mají v určitém ohledu pravdu. Jak bylo uvedeno výše, nikdo nemůže mít zároveň více bydlišť pro účely koordinace sociálního zabezpečení. Pokud pan I nemá bydliště v Irsku, pak má pro účely nařízení č. 883/2004 nárok na úhradu jako osoba s bydlištěm v Německu. V případě, že se centrum jeho zájmů nachází v Německu, může požádat příslušné německé orgány o vstup do systému sociálního zabezpečení v Německu v souladu s postupem stanoveným v čl. 3 odst. 2 nařízení č. 987/2009 [23].

51. To však zjevně není řešení, které by si pan I přál, a vyjádření irské vlády a HSE patrně záměrně tuto otázku opomíjejí. Vyjádření požadované od Soudního dvora se týká právě otázky, zda lze o osobě v situaci pana I hovořit jako o osobě, která v členském státě léčení pouze pobývá, tedy zda je původní členský stát bydliště povinen hradit pokračující (a podle všeho nákladné) léčení, které taková osoba, jako je pan I potřebuje.

52. Avšak, i když irská vláda správně zdůrazňuje, že čl. 3 odst. 2 nařízení č. 987/2009 vyžaduje, aby pojištěná osoba spolupracovala s příslušnou institucí, aby tato instituce mohla určit právní úpravu použitelnou na tuto osobu, taková povinnost se rovněž uplatní ve vztahu k dotyčné osobě *vice versa* podle čl. 3 odst. 4 uvedeného nařízení [24].

53. Kromě toho, pokud chce příslušná instituce omezit nebo odepřít dávky vyplácené osobě podle své právní úpravy z důvodu, že osoba přemístila bydliště do jiného členského státu, mám za to, že – podle čl. 3 odst. 4 *in fine* nařízení č. 987/2009 ve spojení s jeho čl. 11 odst. 1 a obecně podle článku 20 [25] a zásady loajální spolupráce zakotvené v čl. 4 odst. 3 SFEU – taková povinnost spolupráce vzniká rovněž ve vztahu k institucím ostatních zúčastněných členských států [26]. Těmto institucím musí být poskytnuta příležitost, aby se vyjádřily, zda souhlasí se zjištěním, že dotyčná osoba změnila bydliště, jelikož takové zjištění pro ně zjevně může mít finanční dopady. Opačný názor by čl. 11 odst. 1 nařízení č. 987/2009 zbavil účinku, kterým je právě vyřešit rozdíly v názorech institucí dvou či více členských států, pokud jde o bydliště osoby.

23 — Toto ustanovení stanoví, že „[o]soby, na něž se vztahuje [nařízení č. 883/2004], mají povinnost předat příslušné instituci veškeré informace, dokumenty nebo podpůrné doklady, které jsou nezbytné pro zjištění jejich situace nebo situace jejich rodiny, stanovení nebo zachování jejich práv a povinností a určení použitelných právních předpisů a jejich povinností podle těchto právních předpisů“.

24 — Podle tohoto ustanovení „[p]říslušné instituce sdělují informace a vydávají dokumenty dotyčným osobám, a to v míře nezbytné pro použití [nařízení č. 883/2004] a [nařízení č. 987/2009], neprodleně a vždy ve lhůtách stanovených právními předpisy daného členského státu. Příslušná instituce oznámí žadateli, který má bydliště nebo pobývá v jiném členském státě, své rozhodnutí přímo nebo prostřednictvím styčného místa členského státu bydliště nebo pobytu. Pokud dávky zamítne, uvede rovněž důvod zamítnutí, možnosti a lhůty pro odvolání. Kopie tohoto rozhodnutí se zasílá dalším dotčeným institucím“.

25 — Nadpis tohoto ustanovení zní „Spolupráce mezi institucemi“.

26 — Pokud jde o situaci, která je podobná situaci v projednávané věci, viz rozsudek ze dne 25. února 2003, Idryma Koinonikon Asfaliseon (IKA) v. Ioannidis (C-326/00, Recueil, s. I-1703, body 51 a 52). Uvedená věc se týkala důchodce s bydlištěm v Řecku, který trpěl chronickým srdečním onemocněním. Tento důchodce, kterému byl předtím vydán formulář E 111 (jehož platnost byla omezena na dobu přibližně 1,5 měsíce), musel při svém pobytu v Německu vyhledat lékařskou péči. Německá instituce v místě pobytu požádala řeckou instituci o vydání formuláře E 112, což tato instituce odmítla.

54. V této souvislosti nemohu nezmínit, že předkládající usnesení – kromě dvoustranné korespondence mezi HSE a Komisí – neobsahuje žádné informace týkající se dohody mezi irskými a německými institucemi [27]. Neshledávám tedy, jak by tvrzení, podle kterého pan I nespolupracoval s příslušnou institucí (příslušnými institucemi), mohla irské orgány zbavit příslušné povinnosti spolupracovat s německými protějšky [28].

55. Není proto nutné se dále zabývat argumentem uvedeným irskou vládou a HSE, který se týká ochoty německých institucí přijmout pana I do svého systému sociálního zabezpečení a nést finanční odpovědnost za jeho léčbu.

56. Pokud se nyní vrátím k účelu nařízení č. 883/2004, již jsem měl příležitost na jiném místě [29] uvést, že uvedené nařízení koordinuje systémy sociálního zabezpečení zavedené v členských státech. Usiluje o dosažení cíle stanoveného v článku 48 SFEU tím, že předchází možným negativním účinkům, které by výkon svobody pohybu pracovníků mohl mít na nároky pracovníků a jejich rodin na dávky sociálního zabezpečení [30]. Nicméně nařízení č. 883/2004 v souladu s bodem 4 odůvodnění [31] nezavádí společný systém sociálního zabezpečení, ale umožňuje, aby nadále existovaly rozdílné vnitrostátní systémy, a jeho jediným cílem je zajistit koordinaci těchto systémů. Podle čl. 11 odst. 1 osoby, na které se vztahuje, „podléhají právním předpisům pouze jediného členského státu“, které se určí v souladu s pravidly stanovenými v hlavě II [32]. Umožňuje tak, aby nadále existovaly různé systémy, které vedou k různým nárokům ve vztahu k jednotlivým institucím, vůči nimž má příjemce přímé nároky buď pouze na základě vnitrostátního práva, nebo na základě vnitrostátního práva doplněného, pokud je to nutné, právem unijním [33].

57. Koordinační mechanismus vytvořený podle nařízení č. 883/2004 má tudíž vést k tomu, že jeden členský stát bude určen jako stát, který je v konečném důsledku zodpovědný za nároky pojištěných osob. Naopak toto nařízení má současně za cíl zamezit pojištěným osobám v tom, aby se domáhaly odpovědnosti jiných členských států, pokud jim v tomto ohledu nevznikl přímý nárok. Z finančního hlediska tudíž nařízení č. 883/2004 slouží – byť nepřímo – ke stanovení mezí pro uplatňování zásady finanční solidarity mezi členskými státy.

58. Systém vytvořený nařízením č. 883/2004 je tedy podle všeho pokusem o vyřešení přirozeně existujícího napětí mezi potřebou usnadnit poskytování dávek pojištěným osobám, které využily práva na volný pohyb, a potřebou chránit veřejné prostředky členských států, které za tyto pojištěné osoby nejsou zodpovědné podle právní úpravy v oblasti sociálního zabezpečení, a to na vnitrostátní ani unijní úrovni.

27 — Informace obsažené ve vnitrostátním spise, který byl postoupen Soudnímu dvoru, však obsahují některé nepřímé důkazy o komunikaci mezi HSE a příslušnou německou institucí. Ukazuje se, že HSE byl v kontaktu s Deutsche Verbindungstelle – Krankenversicherung – Ausland (Německé kontaktní místo – zahraniční zdravotní pojištění), mimo jiné v době okolo 14. září 2011 v souvislosti s možným převedením pana I z formuláře E 112 na formulář E 106 (nyní S1), ale bez výsledku.

28 — Irská vláda při jednání uvedla, že důvodem, proč nebyl použit postup stanovený v čl. 11 odst. 1 nařízení č. 987/2009, bylo, že mezi HSE a příslušnou německou institucí neexistovaly „odlišné názory“. Nicméně neshledávám, jak by tato skutečnost mohla ovlivnit povinnost spolupráce, kterou má příslušná instituce členského státu bydliště, pokud, navzdory skutečnosti, že příslušná instituce jiného členského státu nepřijala formální stanovisko, příslušná instituce členského státu bydliště přesto ukončila úhradu z důvodu, že podle jejího názoru došlo k přenesení bydliště do tohoto jiného členského státu. Pokud jde o povinnost pana I spolupracovat s HSE, jeho zástupce uvedl, že pan I navrhl, že se podrobí lékařskému vyšetření u lékaře určeného HSE za předpokladu, že se z důvodu jeho zdravotního stavu uskuteční v Německu.

29 — Viz mé stanovisko, které jsem přednesl ve věci Pensionsversicherungsanstalt v. Brey (C-140/12, body 46 a 51 až 53).

30 — Viz bod 51 rozsudku ve výše uvedené věci Brey.

31 — Bod 4 odůvodnění stanoví, že „[j]e nezbytné respektovat zvláštnosti vnitrostátních právních předpisů v oblasti sociálního zabezpečení a vypracovat pouze systém koordinace“.

32 — Rovněž viz bod 15 odůvodnění nařízení č. 883/2004, které uvádí, že „[j]e nezbytné podřídit osoby pohybující se v [Evropské unii] sociálnímu systému jen jednoho členského státu, aby bylo zamezeno souběhu příslušných ustanovení vnitrostátních právních předpisů a komplikacím z toho vyplývajícím“.

33 — Viz výše uvedený rozsudek Brey, bod 43.

59. Není tedy zcela přesné tvrdit, jak to činí irská vláda, že nařízení č. 883/2004 osobě neposkytuje právo na volbu systému sociálního zabezpečení, pod který si osoba přeje spadat. V souladu se základním rysem volného pohybu, o jehož podporu toto nařízení usiluje, je místo, kde osoba obvykle pobývá, bez dalšího do značné míry výsledkem výsostně osobní volby. Tato volba například může spočívat v životě a práci v jiném členském státě ve stejném postavení jako státní příslušníci uvedeného státu, nebo v rozhodnutí v opačném smyslu.

60. V situacích neočekávané zdravotní naléhavosti rovněž nelze smysluplně hovořit o „volbě“ a nelze ani srovnávat situaci osoby, která je nucena podstoupit léčbu v jiném členském státě s někým, kdo se k ní rozhodl dobrovolně. Podle předkládacího usnesení – které je pro Soudní dvůr jediným referenčním bodem, pokud jde o skutkové okolnosti věci – není pochyb o tom, že pan I neměl v této situaci na výběr. Předkládající soud zdůrazňuje, že pan I je jedenáct let vážně nemocen z důvodu závažného zdravotního problému, který se poprvé projevil, když byl na dovolené v Německu, a že nyní je z důvodu akutního onemocnění a příhodné blízkosti specializované léčebné péče nucen fyzicky zůstat v Německu.

61. Proto nesouhlasím s irskou vládou, podle které teleologický výklad nařízení č. 883/2004 vede k závěru, že osoba ve stavu, ve kterém je pan I, si jaksi „vybrala“, že zůstane v Německu, a že tam tudíž má obvyklé bydliště. Skutečnost, že HSE pro jeho léčení opakovaně vystavoval formulář E 112, ostatně hovoří sama za sebe [34]. Posouzení toho, zda se pan I mohl rozhodnout, kde bude jeho bydliště, v každém případě musí zohledňovat jeho *aktuální* zdravotní stav, jež se, jak bylo uznáno, v průběhu let zhoršil.

62. Hlavním argumentem ve prospěch názoru, že pro účely článku 19 a 20 nařízení č. 883/2004 pan I v Německu již pouze nepobývá, je, že tam žije již více než jedenáct let. Nizozemská vláda, kterou v tomto bodě v zásadě podporují irská vláda a HSE, tvrdí, že dlouhá doba strávená v jiném členském státě má pro určení bydliště velký význam.

63. S tím nesouhlasím. Tomuto názoru v zásadě odporuje rozsudek ve věci Swaddling [35] a v jiných podobných věcech [36].

64. Podle mého názoru pouhá skutečnost, že pojištěná osoba pobývá v jiném členském státě za účelem léčení po dobu, kterou je možné popsat jako dlouhou (nebo dokonce jako velmi dlouhou), sama o sobě nepostačuje k určení – nebo neurčení – obvyklého bydliště. Právě kvůli snaze této osoby zotavit se z nemoci a vrátit se *domů* nemá taková délka pobytu automaticky za následek, že se dočasné centrum jejích zájmů změní na obvyklé centrum jejích zájmů [37].

65. Tento názor je potvrzen čl. 25 částí A bodem 3 nařízení č. 987/2009 [38]. Účel tohoto ustanovení patrně potvrzuje, že pojištěná osoba, která při pobytu v jiném členském státě naléhavě potřebuje lékařskou péči, nemůže být nucena k přerušení léčby jen proto, aby se vrátila do členského státu bydliště a vyhledala tam podobnou léčbu, pokud by to bylo ze zdravotních důvodů nevhodné. Soudní

34 — Jak Komise uvedla na jednání, skutečnost, že uvedené formuláře byly vystavovány ze soucitu, což tvrdí irská vláda, neubírá nic na tom, že tyto formuláře *byly* vystaveny – a to se všemi důsledky, které s nimi souvisejí.

35 — Uvedený výše v bodě 31.

36 — V tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Knoch, body 26 a 27, a citovaná judikatura, ve kterém Soudní dvůr v souvislosti s čl. 71 odst. 1 písm. b) bodem ii) nařízení č. 1408/71 (který koordinuje poskytování dávek v nezaměstnanosti) uvedl, že v souvislosti s pojmem bydliště uvedeným v tomto ustanovení „neexistuje přesná definice délky nepřítomnosti a […] nejedná se o jediné kritérium“ a kromě toho, že „žádné ustanovení nařízení č. 1408/71 nestanoví časový limit, po jehož uplynutí je již použití čl. 71 odst. 1 písm. b) bod ii) vyloučeno“.

37 — Podle informací uvedených ve vnitrostátním spisu postoupeném Soudnímu dvoru se jeví, že pan I se pokusil o repatriaci do Irska a v této souvislosti se snažil získat pomoc mimo jiné HSE, ale marně. Tato skutečnost byla při jednání zmíněna rovněž zástupcem pana I, HSE se k ní však nevyjádřil.

38 — Článek 25 části A odst. 3 zní: „[v]ěcné dávky uvedené v čl. 19 odst. 1 [nařízení č. 883/2004] se vztahují k věcným dávkám poskytovaným v členském státě pobytu v souladu s jeho právními předpisy a nezbytným ze zdravotních důvodů s cílem zabránit tomu, aby byla pojištěná osoba nucena vrátit se před koncem plánované doby pobytu do příslušného členského státu, aby se zde podrobila nezbytnému léčení.“

dvůr rozhodl, že i v případě, kdy je možné, že léčba vyžadovaná změnou zdravotního stavu pojištěné osoby v průběhu dočasného pobytu v jiném členském státě souvisí s chronickým onemocněním, a tudíž s přetrvávající nebo dlouhodobou nemocí, tato skutečnost nepostačuje k tomu, aby mu bylo poskytnutí této léčby odepřeno [39].

66. Právě z tohoto důvodu považuji výklad, podle kterého čl. 11 odst. 2 nařízení č. 987/2009 údajně staví úmysl pojištěné osoby na nižší úroveň než objektivní kritéria uvedená v čl. 11 odst. 1, za nekonzistentní. Z posledně uvedeného ustanovení patrně vyplývá, že úmysl pojištěné osoby je relevantní pouze tehdy, když bydliště nemůže být určeno na základě kritérií stanovených v čl. 11 odst. 1. Je pravdou, že uvedené nařízení je určeno mimo jiné ke kodifikaci judikatury Soudního dvora týkající se relevantních kritérií, pokud jde o otázku obvyklého bydliště. Nicméně mám za to, že rozsudek ve věci Swaddling [40] nezavádí hierarchii mezi různými kritérii, která mají být vzata v úvahu, a nemůže být chápán v tom smyslu, že úmysl, byť potvrzený okolnostmi, má menší váhu než ostatní relevantní kritéria. Centrum zájmů osoby musí být založeno na celkovém posouzení všech dostupných informací týkajících se relevantních skutečností, což uznává ve svém písemném vyjádření i Komise.

67. V každém případě, jak jsem uvedl v bodě 32 výše, článek 11 nařízení č. 987/2009 není na projednávanou věc přímo použitelný. Skutečnost, že by úmysly osoby mohly být na jeho základě kvalifikovány jako sekundární kritérium, nemá tedy na posouzení otázky, kde má pan I centrum zájmů, žádný vliv.

68. Dále bych chtěl poukázat na skutečnost, že podle Soudního dvora nic v nařízení č. 1408/71 nenasvědčuje tomu, že by vyplácení peněžitých dávek v invaliditě mohlo být ukončeno z důvodu, že příjemce má bydliště na území jiného členského státu, než je stát, ve kterém se nachází instituce odpovědná za vyplácení dávky [41]. Neshledávám důvod pro jiný názor, pokud jde o poskytování věcných dávek ve formě lékařské péče, která je učena k tomu, aby pomohla osobě ve fyzickém stavu, ve kterém se nachází pan I, a nikoliv peněžitých dávek [42]. Pokud tedy členský stát není oprávněn ukončit poskytování takové dávky v případě, kdy má dotyčná osoba skutečně bydliště v zahraničí, je o to složitější představit si, jak by to mohl učinit, pokud je otázka bydliště sporná.

69. Ve světle předcházejících úvahu považuju za nemožné formulovat obecné pravidlo, které by stanovilo, kolik času je třeba strávit v jiném členském státě, aby se z „pobytu“ stalo „bydliště“. Nicméně musím dodat, že by taková významná právní událost neměla nastat spontánně a náhodně. Je důležité připomenout, že – jak uznává HSE – „účelem unijního práva v oblasti zdravotní péče je zajistit, aby neexistovaly žádné mezery a aby osoba nebyla ponechána bez financování pouze proto, že je v jiném členském státě“.

70. Proto, abych doplnil poznámky uvedené v bodech 52 a 53 výše, které se týkají povinnosti dotčených stran, pojištěná osoba nemůže být jednoduše vyloučena ze systému sociálního zabezpečení, do kterého do té doby spadala, bez předchozího upozornění. To by vyžadovalo, aby tato osoba učinila pozitivní krok v souvislosti se změnou bydliště v rámci Evropské unie (přičemž nová příslušná instituce

39 — Viz výše uvedený rozsudek IKA, bod 41. Je pravdou, že se tento rozsudek týkal situace důchodce, na kterého se v té době vztahovala zvláštní podmínka stanovená v článku 31 nařízení č. 1408/71, a nikoliv článek 22. Navzdory tomu z nařízení č. 883/2004 vyplývá, že pobyt důchodce v jiném členském státě, než je členský stát jeho bydliště, v plném rozsahu podléhá pravidlům, která se vztahují na ostatní pojištěné osoby; viz čl. 27 odst. 1, 2 a 3 uvedeného nařízení. Soudní dvůr nadto rozhodl, že pokud již byl vydán formulář E 112 podle čl. 1408/71 za účelem poskytnutí věcných dávek v zahraničí, stejně jako v případě pana I, se tyto dávky vztahují na *celou léčbu*, která má působit na onemocnění, jímž dotyčná osoba trpí; viz rozsudek ze dne 16. března 1978, Pierik, 117/77, Recueil, s. 825, bod 15 (kurziva provedena autorem stanoviska).

40 — Citovaný výše v bodě 31.

41 — Viz rozsudek ze dne 20. června 1991, Newton v. Chief Adjudication Officer (C-356/89, Recueil, s. I-3017, bod 21). Viz rovněž výše uvedený rozsudek Stewart, bod 62, ve kterém Soudní dvůr nerozlišoval mezi získáním a zachováním nároku na takové dávky. Tato judikatura se týká článku 10 nařízení č. 1408/71, nikoliv článku 10a (nyní čl. 70 odst. 4 nařízení č. 883/2004), který se týká zvláštních nepříspěvkových peněžitých dávek, jejichž vývoz je podle všeho omezen.

42 — Lze dodat, že pan I je příjemcem nevývozní peněžité dávky z Irska (příspěvek v invaliditě), který má patrně podobný účel.

je informována o této změně v souladu s čl. 3 odst. 2 nařízení č. 987/2009), nebo alespoň společnou dohodu mezi příslušnými institucemi dvou nebo více členských států, jak to předpokládá čl. 11 odst. 1 nařízení č. 987/2009. Taková dohoda by této osobě v souladu s čl. 3 odst. 4 nařízení č. 987/2004 poskytla možnost zpochybnit tento názor v případě sporu (jako je tomu v projednávané věci).

71. Závěrem konstatuji, že pojmem „pobyt“ uvedeným v nařízení č. 883/2004 [například v čl. 1 písm. k) a v článcích 19 a 20] je třeba rozumět dočasné centrum zájmů osoby. Nucený pobyt v členském státě ze zdravotních důvodů – a to i po velmi dlouhou dobu – sám o sobě nemá za následek, že místo léčby, které dosud bylo dočasným centrem zájmu osoby, se pro účely tohoto nařízení automaticky stane místem obvyklého bydliště.

72. Všichni účastníci řízení, kteří předložili Soudnímu dvoru svá vyjádření, se shodují na tom, že je v každém případě na High Court, aby na skutkové okolnosti uplatnil právní úpravu a určil místo bydliště pana I na základě celkového posouzení všech relevantních skutečností, včetně toho, zda je pan I nadále nucen ze zdravotních důvodů zůstat v Německu, aby se mu tam dostávalo nezbytného léčení. Uvádím, že navzdory mnoha okolnostem, které naznačují opak, předkládající soud v předkládacím usnesení vyjádřil předběžný názor, že by otázka měla být zodpovězena kladně.

IV – Závěry

73. S ohledem na výše uvedené navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžnou otázku položenou High Court (Irsko) odpověděl takto:

Článek 1 písm. k) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení musí být pro účely svých článků 19 a 20 vykládán tak, že nucený pobyt pojištěné osoby trvající více než jedenáct let v jiném členském státě, než je členský stát bydliště, z důvodu vážného onemocnění, které se poprvé projevilo, když tato osoba byla na dovolené v tomto členském státě, ve kterém byla tato osoba ve skutečnosti z důvodu akutního zdravotního stavu a blízkosti specializované zdravotní péče nucena fyzicky setrvat po uvedenou dobu, *per se* nemá za následek, že tato osoba již nemůže být považována za osobu, která v členském státě léčení pouze pobývá. Je na předkládajícím soudu, aby místo bydliště této osoby určil, a to na základě celkového posouzení všech relevantních okolností, včetně toho, zda je tato osoba ze zdravotních důvodů nadále nucena pobývat v členském státě léčení, aby jí bylo nezbytné léčení poskytováno.